

TREDJE SÖNDAGEN I ADVENT

ÅRGÅNG A

Första läsningen: **Jes 35:1-6a,10** (*Han kommer själv för att rädda er*)

Den nordiska biskopskonferensen bestämde för några år sedan att denna söndag varje år skulle firas som *Livets söndag*, inte minst för att komma ihåg vårt ansvar för att skydda de ofödda barnens rätt till liv. De *kraftlösa armar* som nämns i v. 3 är i detta fall mycket små, bara några centimeter. Ultraljudsbilder vid abortingrepp har visat hur de små försöker värja sig mot intrånget. *Fatta mod, var inte rädda! Se, er Gud är här. Han kommer själv för att rädda er* (v. 4). Guds tar till sig de glömda barnen, han väcker vår medkänsla, vår ånger och respekt för deras rätt till liv, så att deras rättsäkerhet återställs. *Då skall de blindas ögon öppnas och de dövas öron höra* (v. 5). Ibland ser vi det ske: man besinnar sig, dyker inte upp på avtalad tid utan behåller och föder barnet. Abort medför sorg och skuld, men **knappast någon mor ångrar att hon valde att föda sitt barn**. Gud välsignar de trotsiga kvinnorna som vägrar tro att de "inte kan". De fylls av livskraft. De är som rosor i snö. *De kommer till Sion med jubel, krönta med evig glädje* (v. 10). De ser inte sin oplanerade graviditet som bevis för att de ska misslyckas, utan som en utmaning. De fokuserar på möjligheterna, ser öknen blomma i förväg. De blommar själva.

Andra läsningen: **Jak 5:7-10** (*Ha tålmod och visa fasthet, ty Herrens ankomst är nära*)

Tålmod är temat. Allt i naturen växer i sin takt, vi kan inte forcera fram det. Som vid varje graviditet, även Marias. Hon gladdes vid tanken att *Herrens ankomst är nära* (v. 8). Jordbrukaren måste vänta tåligt på skörden. Hoppet om höstregn och vårregn håller honom igång (man skördar oftare i Heliga landet än hos oss). De ofödda barnen är späda skott som inte kan ta hand om sina intressen. Vårt samhälle misstar dem för ogräs och stjälar deras framtid genom abort. De får aldrig se ljuset. Katolska kyrkan är dessa barns orubbliga advokat. Längtan efter barn ger djup mening åt äktenskapet. Jesusbarnet ger mening åt julen. En värld utan barn vore bitter och hopplös. *Klaga inte på varandra, säger Jakob* (v. 9). Låt *julfriden* spira.

Evangelium: **Matt 11:2-11** (*Är du den som skall komma, eller skall vi vänta på någon annan?*)

Johannes ville se Jesajas profetior uppfyllas! Den mörka cellen satte hans tro på prov. Är jag Elia som skulle bereda vägen åt Messias? (Mal 4:5-6 = 3:23-24 i vissa biblar). Varför är jag då här? Jesus uppfyller Guds löften till Jesaja. Profeternas böcker är som julklockor man hänger upp – nu ringer de alla för fullt. Johannes – rösten i öknen som Jesaja förutsåg – är den största av alla klockor. *Men den minste i himmelriket är större än han* (v. 11). Vem är de allra minsta i kyrkan? **De ofödda**, de som ännu bara hör klockorna som svaga ljud genom mammas kropp. Dessa, *de minsta av Jesu bröder och systrar* (Matt 18:5, 10; 19:14; 25:40, 45), måste skyddas mot alla hot.

MÅNDAGEN TREDJE VECKAN I ADVENT

Första läsningen: **4 Mos 24:2-7, 15-17a** (*En stjärna träder fram i Jakob*)

Gud uppenbarade sin Sons ankomst till världen också för avgudadyrkare. De vise männen från Österland fick ledstjärnan. En annan vis man, profeten Bileam på 1300-talet f. Kr., såg en stjärna och förstod att den syftade på en härskares födelse i *Jakob* (d.v.s. Israel) i en avlägsen framtid. Hebreerna återkom från Egypten till sitt hem i det utlovade landet. De ville passera (inte erövra) kungariket Moab, men möttes där av misstänksamhet. Kung Balak försökte få den ansedde Bileam att förbanna gudsfolket och erbjöd honom pengar. Bileam lät sig köpas, som så många falska profeter genom historien, maktens tjänare som förkunnar vad eliten vill höra. Hans åsninna vägrade bära honom till gudsfolket, trots att han misshandlade henne. Hon kände *sin herres krubba*, som Jesaja säger (Jes 1:3). När Bileam skulle förbanna folket kom det välsignelser ur hans mun. Balak blev rasande men kunde inget göra. Den komiska berättelsen finns i 4 Moseboken, kap. 22-24. De vise männen på Jesu tid kom fram till Jerusalem (Matt 2:1 f). Utan tvivel utlovade den listige kung Herodes dem ”ersättning” om de kunde leda honom till den nyfödde messiaskandidaten. I stallet i Betlehem låg barnet lugnt mellan oxen och åsna, som profeterna förutsagt (Mik 5:2; Jes 1:3). De vise männen är inte som Bileam, de kommer med gåvor. De smyger sedan bort och hindrar så kungens rävspel. Israels sanne härskare – symboliserad av stjärnan på himlen – är Guds Son (jfr Upp 22:16). Den girige Bileam och Österlandets generösa intellektuella fick inse det på var sitt sätt. När vi sätter stjärnan över krubban eller julgranen kan vi be Gud om samma gåva.

Evangelium: **Matt 21:23-27** (*Varifrån kom Johannes dop?*)

Herdarna och annat fattigfolk på Jesu tid, de som bara hade Gud att hoppas på, trodde gärna på Johannes döparens ord om Jesus (Joh 1:29-34). Makthavarna i Jerusalem som hade sitt på det torra ogillade Döparens samhällskritik. De pressade honom med svåra frågor, liksom de pressar Jesus i templet att legitimera sin auktoritet (Joh 1:19-28). Jesus svarar genom att be dem säga klart och öppet hur de ser på Johannes. De vågar inte uttala sig. Men hade de trott Jesus om han hade sagt rakt ut vem han var? Säkert inte. Jesus vill säga att om de hade lyssnat till Johannes, då hade de också förstått vem han, Jesus, är. Det går inte att avgöra Jesu identitet bara från utsidan. Den som *inte vill tro* låter sig på sin höjd skrämmas men inte övertygas ifall Jesus ger ”bevis”. Gud kommer inte till oss med tvingande bevis (vi begriper dem ändå inte). Han vill smälta våra kalla hjärtan. Därför fick vi barnet i Betlehem.

Oxen känner sin husbonde och åsnan sin herres krubba, men Israel känner inte sin herre, mitt folk har inget förstånd. (Jes 1:3)

TISDAGEN TREDJE VECKAN I ADVENT

Första läsningen: **Sef 3:1-2, 9-13** (*Frälsning åt alla fattiga*)

Sefanja var en av profeterna på 600-talet f.Kr. som klart insåg att Nordriket Israels fall (år 722/721 f.Kr.) också kunde drabba Juda, där Jerusalem låg. Det lilla riket var splittrat och

demoraliserat. De fattiga utnyttjades skamlöst av folkets ”herdar”. De flesta av dem levde som om Gud inte fanns. Något förfärligt kommer att hända, men det leder inte till Gudsfolkets undergång utan till en rening som även ska komma alla andra folk till godo (v. 9). *En arm och ödmjuk skara* ska överleva. De ska *beta och vila tryggt* (v. 12-13). Jesus tänker på dem i sina saligprisningar (Matt 5:3-12/Luk 6:20-23). Människor i utanförskap – som herdarna vid Betlehem – ska få höra änglasång.

Evangelium: **Matt 21:28-32** (*Johannes kom och syndarna trodde på honom*)

En gång skamstämplad, alltid skamstämplad. Killen som sparkas från jobbet för att man sett honom porrsurfa på arbetstid får svårt att hitta nytt jobb. Den ensamstående mamman som fick ekonomin att gå runt genom små ”tjänster” åt män som hon nu skäms för kan flytta bort men ryktet flyttar med. Anständigt folk här och där ser nog till att det förflutna inte glöms – även när syndaren börjar ett nytt liv. Många människor längtar efter en ny chans – att få lov att se sig själva som den där oskyldiga varelsen de skapades till att vara. En nunna i Paris som arbetade för att stödja prostituerade kvinnor hälsade dem en dag med orden: ”Hej alla mina rena små duvor”. Det gjorde intryck djupt i hjärtat. Det hade de aldrig väntat sig.

Prostituerade (”horor”) och tullindrivare var de mest föraktade i Gudsfolket. Evangelisten Lukas berättar att **alla** syndare *sökte sig till Jesus för att höra honom* (Luk 15:1). De omvände sig redan då Döparen predikade om Guds ankomst. Liknelsen om de två bröderna riktar sig till alla som *tror för mycket på sin egen rättfärdighet*. De religiösa ledarna var högt aktade. De tyckte inte de behövde vare sig Johannes eller Jesus. Jesu dom drabbar dem hårt. Jesus vill inte utesluta sådana arroganta herdar ur himlen, men de kommer dit *senare* än syndarna som trodde på hans ord. Denna försening påminner om vad kyrkan lär om *skärselden*: de vars tro och gärning måste renas innan de kan komma till himlen är som guld som renas från slagg i en ugn. De frälsas ”men som ur eld” (1 Kor 3:15; 1 Pet 1:7).

Jesu ord om hororna som går före (Matt 21:31) är skandalösa för de flesta öron. Man ser framför sig hur antikens avskrivare har darrat på handen: i många gamla manuskript råkar de förväxla de två bröderna, i ett fall så att hela meningen blir klart fel. Förlorade söner och döttrar (jfr Luk 15:11-32) är inte förlorade i Guds ögon. Vi får helt enkelt vänja oss vid det.

”Se, vilken frossare och drinkare, en vän till tullindrivare och syndare” (Matt 11:19).

ONSDAGEN TREDJE VECKAN I ADVENT

Första läsningen: **Jes 45:6b-8, 18, 21b-25** (*Dryp, ni himlar därovan*)

Hela tre gånger upprepas i dagens läsning att Gud är den ende guden. Under judarnas påtvingade exil i Babylon på 500-talet f. Kr. har dessa ord varit en källa till hopp: vår Gud är inte svag eller ”besegrad” bara för att babylonierna med sina avgudar har förstört hans

tempel och släpat bort oss till sitt land. *Bara vår Gud finns*. Därför kommer allt att bli bra. Vi ska återvända hem med jubel. Så blev det.

Gud står som Skaparen bakom allt, gott som ont (v. 7). Det betyder inte att vi kan säga att Gud är "orsaken" till det onda som sker (vad som verkligen orsakar vad i denna värld överträffar vårt förstånd). Men **allt** är i hans hand, som tur är. "Rättfärdighet" ska flöda ned (v. 8): för oss kristna är denna gåva *en person*. Vi sjunger i en gammal hymn: "Dryp, ni himlar, från ovan, och må molnen regna den Rättfärdige" (*Rorate, cæli desuper, et nubes pluant Iustum*, i Cecilia 222). *För mig skall alla böja knä*, säger Herrens röst (v. 23). Rösten blev ett spädbarns skrik i Betlehem. *Alla knän skall böjas för Jesu namn, i himlen, på jorden och under jorden*, säger Paulus (Fil 2:10). Det gör vi snart inför krubban. Det vill säga: inför honom som krubban avbildar.

Evangelium: **Luk 7:19-23** (*Berätta för Johannes vad ni har sett och hört*)

Den förnyelserörelse som började med Johannes döparens botpredikningar vid Jordanfloden drabbades av chock när han plötsligt sattes i fängelse av Herodes Antipas. Föreställningen att han var den Elia som skulle återkomma och ställa allt tillrätta innan Messias ankomst (Mal 4:5-6 = 3:23-24 i vissa biblar) och att Jesus var denne Messias blev allt svårare att upprätthålla. Vad är det för en Elia som spärras in? Skulle Gud inte ha hindrat det? Och var är *elden*, den starka domen som Johannes lovade att Messias skulle komma med (Luk 3:17)? Fångvaktarna har säkert drivit med den helige mannen i den stinkande fängelsehålan: "Din tjusige Jesus roar sig med syndare, fyllon och slampor. Tror du han stoppar oss från att kapa ditt fula huvud? En loser är vad du är."

Johannes skickar iväg sina lärjungar till Jesus – kanske ville han att de skulle ansluta sig till Jesus och lära känna honom närmare. Kanske hade han råkat i en total troskris och tvivlade på allt han satsat på och ville veta vad som pågick. Döparen utförde inga underverk (Joh 10:41), men Jesus uppfyllde Jesajas profetior (Jes 35:5-6) och var oerhört framgångsrik som läkare. Men han är tydligen annorlunda än Johannes trott. Den stora domen väntar han med, och Johannes blir inte fri. *Salig är den som inte kommer på fall för min skull*, säger Jesus (v. 23). Jesus var inte som man förväntade. Han kom för att bära våra sjukdomar, plågor och straff (Jes 53:4). Johannes får dela detta öde i förväg: han blev "Kristi förelöpare i såväl födelsen som döden" (kollektbönen 29 augusti, Johannes döparens martyrium). Johannes behövde stark tro för att klara det. Gud har nog gett honom det.

Dina fiender hånar mig, Herre, de hånar din Smorde var han går fram. (Ps 89:52)

TORSDAGEN TREDJE VECKAN I ADVENT

Första läsningen: **Jes 54:1-10** (*Såsom en övergiven kvinna kallades du av Herren*)

Gud står fast vid sina löften, också när gudsfolket behandlar honom som en otrogen kvinna sin man. Jesaja ser denna kvinna som *ofruktbar*, vilket vill säga att folkets

gärningar inte ledde till något gott – det var en vingård utan goda druvor (Jes 5:7; Matt 21:33-43). Aposteln Jakob säger att synd ”föder död” (Jak 1:15). När Gud tar bort sin skyddande hand, då blir folket som en förskjutet kvinna och faller i främmande makters hand (”din ungdoms skam” i v. 4 motsvarar slaveriet i Egypten på 1400-talet f.Kr. och ”änketiden” exilen i Babylon på 500-talet). Guds kärlek till oss är större än våra synder: han kallar tillbaka sin kvinna som han ser övergiven och olycklig (v. 6). Hon är hans ungdoms kärlek (v.6). Han kan bara älska henne *evigt trofast* (v. 8). Ordet ”din” upprepas ömt (din man, din befriare, din Gud). Det hebreiska uttrycket för barmhärtighet kommer från ett ord som betyder *livmoder*. Guds förlåtelse omger oss moderligt på alla sidor och blir fysisk verklighet i Marias sköte (Ps 139: 5, 13-16; 131:2). Hon bär denna dyrbara skatt under sitt hjärta.

När Maria red mot Betlehem på djuret som leddes av Josef tänkte hon kanske på den ”vanära” (Matt 1:19) som hotade henne i Nasaret när det visade sig att hon var gravid utan Josefs medverkan. Ett tag ville han skilja sig från henne! Långt från snacket i byn kunde hon nu dra en lättnadens suck. Guds ord hos Jesaja tröstade henne, som de tröstar oss när vi utsätts för hån och mobbning: *Var inte rädd, du skall inte behöva skämmas, blygs inte, du skall inte förödmjukas. Ty din man är han som har skapat dig, hans vars namn är Herren Sebaot, din befriare är Israels Helige, han som kallas hela jordens Gud* (v. 54-55).

Evangelium: **Luk 7:24-30** (*Budbäraren som bereder vägen för Herren*)

Johannes vill från sitt fängelse ha klart besked om Jesus är Messias, eller också vill han att hans egna lärjungar ska inse att han är det. Detta står i versen precis innan denna läsning (Luk 7:18-23). Jesu gärningar uppfyller Jesajas profetior (Jes 35:5-6). Svaret är alltså ett uppenbart JA. Men vem är då Johannes? Jesu svar är: han är den ”Elia” som skulle bereda vägen för Herren enligt profeten Malaki (Mal 4:5-6 = 3:23-24 i vissa Biblar). Men han hamnade ju i fängelse? ”Vad har ni väntat er?” svarar Jesus, ”en kopia på Herodes?” De fina kläderna är en humoristisk kontrast till Döparens och Elias hårmantel med lädergördel (Mark 1:6; 2 Kung 1:8; Sak 13:4). Johannes storhet beror inte på jordiska resultat. Det gäller också för dem som följer Jesus, men de uppnår långt mer än vad Johannes kunde ge, nämligen själva Gudsriket (Luk 12:32; Matt 5:3-12).

Vad inget öga sett och inget öra hört har Gud berett åt dem som älskar honom
(jfr 1 Kor 2:9)

FREDAGEN TREDJE VECKAN I ADVENT

Första läsningen: **Jes 56:1-3a, 6-8** (*Mitt hus skall kallas ett bönehus för alla folk*)

Nordriket Israel med huvudstad i Samaria krossades av assyrierna år 722/721 f.Kr. Tio av Israels tolv stammar deporterades. Men några måste ha lyckats fly söderut till Juda –

arkeologiska utgrävningar visar stor folkökning och rasande utveckling där efter katastrofen. Jesajas ord syftar kanske på dessa ”främlingar” som ska välkomnas i Herrens hus (templet). Juda dukade dock under för babylonierna på 500-talet men överlevde sin exil och återvände till Jerusalem. Jesajas ord gav dem nytt hopp. Att hålla sabbaten blev en social markör för det hemvändande folket, en offentlig och synlig trosbekännelse, precis som det är för judar i dag. Men Gud ville mer än rädda det lilla folket: templet skall bli ett bönens hus för ALLA folk. Alla folk ska strömma dit. Jesaja ser *kyrkans tid* komma, då det inte spelar någon roll om man fysiskt härstammar från Abraham eller inte (jfr Matt 3:9; Joh 8:39). Avkomlingar till Abraham är de som tillhör Kristus, säger Paulus (Gal 3:29). Även vi kristna visar tron utåt. Nu – nära jul – strålar ljus i våra hem och fönster. Låt oss be, längta, vaka. Stjärnhimlen välver sig över oss som över Abraham och herdarna vid Betlehem. Bli tyst och lyssna – änglarnas sång är inte långt borta!

Evangelium: **Joh 5:33-36** (*Den brinnande och skinande lampan*)

Judarna ville döda Jesus *eftersom han inte bara upphävde sabbatsbudet utan också påstod att Gud var hans far och därmed jämställde sig med Gud* (Joh 5:18). Vilka bevis kunde han framlägga för sådana anspråk? Inom judendomen spelade vittnen en stor roll vid rättegångar, i motsats till den hellenistiska (grekiskt präglade) omvärlden, där den anklagades försvarstal tillmättes stor betydelse. Ett sådant tal håller Jesus här. Han hävdar att hans gärningar vittnar om hans gudomliga auktoritet. Det är inte avgörande att Johannes döparen kunde identifiera honom som Messias. Johannes var som en liten lampa men när solen själv lyser, då blir allt uppenbart. Allt omkring oss talar för sig självt. Jesus är det oskapade Ljuset som utgår från Gud (”Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud...” bekänner vi i trosbekännelsen, jfr Joh 1:4,9; 8:12). Johannes gick före Jesus, banade vägen, han var den ”Elia” som profeten Malaki förutsagt (Mal 4:5-6 = 3:23-24 i vissa biblar), *den glödande profeten Elia, vars ord flammade som en fackla* (Syr 48:1). Precis som David hade en lampa (Ps 132:17) så skulle Messias, den nye David, ha det. Det har han i dag i evighetslampan i våra kyrkor. Jesu storhet döljs i hans ringhet. Så hittar vi honom i stallet i Betlehem. Så hittar vi honom i tabernaklet.

Förslag till fredagsoffer: bjud någon okänd granne välkommen på julfika i ditt hem och led in samtalet på vad adventstiden och julen betyder för dig!

17 DECEMBER

Nu är det nedräkning inför julen. Veckan 17-24 december riktar blicken mot Betlehem. I varje vesper sjunger man en av de sköna O-antifonerna, som hälsar Messias vid hans ankomst. Med Gamla testamentets längtan efter Messias går vi med Maria och Josef till Betlehem. Be ofta *Angelusbönen*!

Första läsningen: **1 Mos 49:2, 8-10** (*Spiran skall inte vika från Juda*)

Den döende patriarken Jakobs (= Israels) bedömning av sina tolv söner uppfattades som en förutsägelse av deras öde, d.v.s. de stammars öde som de blev förfäder till. Vi hör här om Juda. Hans stam överlevde alla historiens krig och plågor. Från och med ca 500-talet f.Kr. kallas gudsfolket helt enkelt för "judarna" i Gamla testamentet. Judas spira (härskarstav) ska förbli i hans ägo, heter det i v. 10. Den hebreiska grundtexten är oklar (skadad). Antingen menas att denna stav ska förbli Judas "tills **han** kommer till Shilo" eller "tills **han** kommer som den tillhör" eller – som Bibel 2000 föreslår: att **han** en gång ska "motta tribut". Vem är "han"? Menas David – Israels förste kung, som var av Juda stam? Från helgedomen i Shilo, där profeten Samuel hade växt upp och hört Guds röst som barn (1 Sam kap. 3), hämtade David förbundsarken med Tio Guds bud till Jerusalem (2 Sam kap. 6). Hes 21:27 ger tolkningshjälp: med liknande ord som i dagens läsning pekas där mot *en kommande frälsare*. Eftersom Davids dynasti gick under med Jerusalems nederlag mot babylonierna år 587/586 f. Kr. måste löftet till Juda (och till David i 2 Sam 7:16) om ett evigt kungavälde förstås andligt. *Jungfru Maria* vet att hennes son ska få detta välde (Luk 1:32f; jfr Upp 5:5; 12:5).

Evangelium: **Matt 1:1-17** (*Jesu Kristi, Davids sons, släkttavla*)

Hoppet om Messias, "Davids son", var brinnande. Som varje from judisk flicka drömde Maria om att föda Messias – men till skillnad från andra hade hon ängelns ord till både henne (Luk 1:32 f) och Josef (Matt 1:20-21) att stödja sig på. Josefs släkttavla kände hon till och kanske även de sifferspekulationer (3 gånger 14 generationer) som Matteus här ger oss. De hebreiska bokstäverna i kung Davids namn (tre konsonanter, motsvarande våra d-w-d) gav i dåtidens tänkande talvärdet 14 (d=4, w=6, alltså 4+6+4). Matteus poäng är att Jesus är en "ny David". Josef kan ha talat med Maria om sådant på vägen mot Betlehem, som var Davids födelsestad och platsen för den kommande Messias (Mik 5:2).

De fyra kvinnorna i släkttavlan förbluffar. De hade alla något skandalöst över sig: incest (*Tamar*, 1 Mos kap. 38), prostitution (*Rachav*, Jos kap. 2), äktenskapsbrott (*Urias hustru*, 2 Sam kap. 11-12) eller olagligt giftermål enligt Moses lag (*Rut*, se Ruts bok 1:4; jfr 5 Mos 23:3; Esr kap. 9-10; Neh 13:1 ff.). Maria står som en kontrast till dem – havande genom Guds egen Ande, en boning åt Gud som tälthelgedomen i öknen (2 Mos 40:38). Vi förstår Matteus poäng: Jesus lät sig födas av en helig moder men i ett syndigt släkte. Han kom inte för de perfektas skull – en tröst för oss.

Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga till omvändelse utan syndare (Luk 5:32).
